2e Jaargang No. 16. Zaterdag 30 Januari 1909

DE TRIBUNE

Redactieadres: D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10 Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres: J. C. CETON, Wijttenbachstraat 13 Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van: J. C. CETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP. Vaste medewerkers: F. VAN DER GOES en H. GORTER.

Advertentiën. Per regel . . . . . 10 cent. Bij abonnement speciaal tarief.

Dit nummer bevat een Bijvoegsel

INHOUD *Hoofdblad*: Het aanstaande Congres der S. D. A. P. — Het Sociaal demokratische standpunt ten opzichte van fabrieks-arbeid voor vrouwen. — Vrouwenrubriek: „Economische onafhankelijkheid." — Uit het Buitenland: Duitschland, Pruisen en Saksen. — Uit de Vakbeweging: De Vakstrijd. — Het geval-Azef.

Bijblad: Bij de invoering der Wet op het arbeidscontract. — De arbeiders en de zedelijkheid.

Mededeeling van de Redaktie.

Met ingang van Februari zijn F. VAN DER GOES en H. GORTER als vaste medewerkers aan ons blad verbonden.

Wegens grooten aandrang van kopie (eenige redactioneele en inagezonden stukken moesten nog blijven liggen) zal „De Tribune" voorloopig, waarschijnlijk tot het buitengewone Kongres der S. D. A. P., tweemaal 's weeks verschijnen. Het volgend nummer verschijnt derhalve a.s. Woensdag. Artikelen voor dat nummer moeten uiterlijk Maandagochtend in het bezit der Redaktie zijn.

Het aanstaande Congres der S.D.A.P.

Nu de meerderheid der partij tot een congres besloten heeft en het dus mogelijk wordt, dat het afschuwelijkste wat een sociaaldemocratische organisatie doen kan: het uitstooten van of de vrijheid van spreken ontnemen aan goede sociaaldemokraten, wordt gedaan, nu moeten wij scherp in het oog vatten de positie, waarin wij staan.

De geheele partij bevindt zich in denzelfden toestand als de meeste, misschien wel alle, zusterpartijen. Er is overal een revisionistische en een Marxistische strooming.

Wat dat betreft is er niets abnormaals in de S. D. A. P. Maar toch is er iets byzonders in onze partij, en dat bijzondere ligt in den toestand waarin de meerderheid de Marxistische fractie langzamerhand gebracht heeft.

Troelstra schrijft hierover in „Het Volk" van 16 Januari, dat het byzondere en verkeerde in de partij is, dat er een partij in de Partij bestaat, dat de aanhang van de Tribune georganiseerd is, dat de redactie van dit blad verantwoording aflegt van haar werken en dat de leden dezer groep volgens gemeenschappelijk overleg optreden.

„Dit alles," schrijft hij, „is voor de eenheid der partij veel bedenkelijker nog dan de scherpheid van toon en andere uitwassen der kritiek, die aan deze partijgenooten wordt verweten. Het is de scheuring *in* de partij, die, is zij slechts ver genoeg gevorderd, haar uiteen zal doen vallen. Wie die scheuring wil voorkomen, heeft zich dan ook niet uitsluitend of in hoofdzaak te richten tegen de onhebbelijkheden, door de schrijvers in de Tribune uitgehaald; doch tegen het bestaan van dit blad zelf als een middelpunt, waaromheen zich *in* de Partij een partij tegen haar vormt."

Troelstra heeft gelijk: wij hebben ons in zekeren zin georganiseerd, de redactie der Tribune vroeg ons of wij haar werken in het algemeen en in het byzonder juist vinden, wij, die tot de aanhangers der Tribune behooren, wij zijn in zekeren zin een partij in de partij. *Maar wij zijn er toe gedwongen het te zijn.*

Troelstra vindt een geneesmiddel tegen dezen toestand. Hij zegt tot de partijgenooten, — hierin weder, zooals gewoonlijk waar het een optreden tegen de Marxisten geldt, met Schaper accoord, — „gij moet u richten tegen het bestaan van het blad zelf. Troelstra denkt blijkbaar niet meer aan de oorzaken, die de Tribune in het leven hebben geroepen en die haar tot een, voor onze verhoudingen, veelgelezen blad hebben gemaakt.

Het is het optreden van de meerderheid geweest, het is, niet het minst, het optreden van Troelstra zelf, dat de Tribune heeft geschapen. Men heeft ons zóó in een hoek gedrongen, ons zóó met uitzonderingsmaatregelen vervolgd, dat wij van onzen kant naar byzonder verweer hebben moeten grijpen.

De maatregel dien Troelstra, Schaper e.a. nu voorslaan dat de partij zich richte tegen het bestaan der „Tribune", is de laatste van een reeks van dergelijke handelingen, zij is de bekroning van een geheele actie van jaren in denzelfden zin tegen ons geleid. Zij is het laatste, misschien wezenlijk allerlaatste artikel van een uitzonderingswet, dat nu toegevoegd wordt, omdat wij van onzen kant, door [redacted], ons tot het uiterste hebben teweergesteld.

Het ligt geheel in de lijn van het optreden der leiders der meerderheid tegen ons, dit voorstel om ons ons blad te ontnemen.

Ik wil dit met een korten historischen terugblik staven.

Bij het begin der debatten tusschen Marxisten en Revisionisten in onze partij, gelukte het nog de verschillen zakelijk te behandelen. De agrarische kwestie is principieel besproken, de schoolkwestie eveneens, ook nog de algemeene staking van 1903. Wel werd reeds dadelijk de kritiek van onze zijde op ons agrarisch program als een persoonlijke aanval beschouwd en werd getracht dit persoonlijk element in het debat te brengen, maar dit mislukte ten slotte, en de partij besliste nog na een zakelijke discussie. Bij de schoolkwestie en de behandeling der algemeene staking werden dezelfde pogingen gedaan, maar, hoewel telkens met moeite, het gelukte ons toch nog de zaken zelf aan de partij voor te leggen. — Maar daarna is dit niet weder gelukt in den omvang, waarin dit voor de partij, waarin twee stroomingen bestaan, noodig is, en dien de vrijheid van meeningsuiting vereischt. **Meer en meer werd de kritiek der Marxisten door het overbrengen van het zakelijk naar het persoonlijk terrein verstikt.**

Zeer juist geeft Mendels in „het Volk" van Donderdag 21 Januari den toestand weer, die daarna is ontstaan:

„Het is de vloek geweest van het Partij-leven der laatste jaren, dat in stee van door kalme, ernstige voorlichting en onderlinge gedachtenwisseling over *zaken*, onze kongressen integendeel zijn voorbereid en ingeleid door opwindend kabaal tegen *personen*, en dat de vraag *wat* er gezegd en gesproken was, zoo goed als geheel schuil ging achter de met veel ophef en vinnig drijven op den voorgrond gestelde omstandigheid *hoe* en door *wie* het gezegd was! Daardoor is er gekweekt en telkens opnieuw opgewekt en versterkt een geest van vooringenomenheid, vooroordeel, verbittering en vijandigheid tegen personen, die zekerlijk de zaak, *onze* zaak, niet ten goede is gekomen. — En dat die geest op inhoud en strekking van sommige kongresbesluiten zonder invloed is gebleven, het zou bezwaarlijk kunnen beweerd worden.

Men heeft sedert eenige jaren zoo rijkelijk geschermd met „gemier", „gewroet", miserabele vitters", „onruststokers," „obstruktie-voerders" en dergelijke frischheden meer, ... men heeft elke meer of minder gelukkig geuite kritiek zoo gestadig weten af te schilderen als „onzalige bedilzucht" of „lust tot het zoeken van steile stanpunten," dat er eindelijk bij velen een stemming is gewekt, die geen polemische uiteenzetting van theoretisch of taktisch meeningsverschil hooger waardeering deelachtig deed worden dan er besloten ligt in de welhaast klassiek geworden kwalificatie: „gedonderjaag."

Men vergelijke de hoogstaande mooie discussies op de kongressen van Groningen, Enschede en Dordt, waar men ook wel vaak scherp tegenover elkaar stond, maar waar het telkenmale over een *zaak* ging, waar steeds duidelijk voor de arbeiders te midden der strijddebatten lag een ernstige kwestie van theorie en daarmee verbonden praktijk, — men vergelijke dit alles bij wat later volgde te Utrecht, Haarlem en Arnhem, nadat het werkelijk-bestaande en zakelijk verschil in theoretisch inzicht en taktisch beleid vertroebeld was door en in een kampagne tegen *personen*.

Niet zakelijk meeningsverschil, hoe vaak ook tot uiting gekomen, hoe scherp ook geformuleerd, en hoe fel ook uitgevochten, heeft malaise in de Partij gebracht, — maar wel de verwerpelijke methode om ernstige tegenstanders voor te stellen als stelselmatige twistzoekers, eigengerechtigde pedanten, die nu-maar-eens met den sterken arm op hun plaats en hun nummer moesten worden gezet."

Dit is de precieze waarheid.

Het waren de artikelen van Troelstra tegen van der Goes c.s. in 1905, het waren de daaropvolgende, en daardoor voor een goed deel bepaalde congressen van Utrecht en Haarlem die ons met deze manier van bestrijding in een hoek drongen. Te Utrecht stelden van der Goes, mevrouw Holst, en ondergeteekende voor een resolutie aan te nemen die tegen beide stroomingen, tegen de revisionistische en tegen de marxistische even scherp sprak. Dit wilde men niet, men wilde een resolutie met een extrascherpen kant tegen de Marxisten, een wapen, opzettelijk gemaakt om hen neer te slaan, een muilband dien men altijd bij de hand zou hebben, als een van hen zich, naar het oordeel der meerderheid, te scherp of te luid liet hooren.

Dit was een stap verder dan het uitmaken van onze kritiek voor „obstructie", „gewroet" of „persoonlijken aanval". Dit was een *daad*, die ons onmogelijk kon maken en die bedoeld was om dit te doen, zoodra het noodig was.

Toen die daad was geschied, en toen die taktiek van niet-zakelijke beantwoording onzer kritiek ook voor en na Haarlem werd voortgezet, zooals zij tot op dezen dag wordt voortgezet in zaken van praktische actueele politiek, — toen eerst hebben eenige Marxisten besloten een eigen blad op te richten. Was de Utrechtsche resolutie er niet geweest, had de partij zich verder van deze soort van bestrijding der Marxisten vrij gehouden, de Tribune ware niet noodig geweest.

Met volkomen en openlijke, zakelijke behandeling der geschillen tusschen Marxisten en Revisionisten, met een behandeling der geschilpunten, zooals aan de schoolkwestie b.v. ten deel viel, hadden de Marxisten vrede gehad. Zij hadden in hun afdeelingen en in het Volk, in de Nieuwe Tijd en op het congres gewerkt om hun meening de overwinning te doen behalen.

maar, waren zij geslagen, dan hadden zij zich, evenals bij de beslissing der schoolkwestie, neergelegd. — Dezen weg heeft men niet gewild, men heeft den door Mendels geschetsten verkozen, men heeft extra-resoluties tegen de Marxisten gemaakt, **men is voortgegaan op deze wijze zakelijke bespreking te beletten**, — verwondert men zich dan, dat van de in een afzonderlijken toestand gebrachte Marxisten de een functies weigert, de ander de propaganda opgeeft, de derde een blad opricht?

Wanneer Troelstra, Schaper, Vliegen e.a. zeggen: er is een partij in de Partij, dan antwoorden wij hun: zeker, maar door wie? Door u en de meerderheid. Als gij anders — n.l. wél scherp desnoods, maar zakelijk — tegen ons hadt gehandeld, dan hadden wij geen partij in de Partij behoeven te maken. Nu heeft uwe actie deze reactie gewekt.

En als zij nu zeggen: het middel is nu: opheffen van dat blad of royement der redactie, dan antwoorden wij: **uw** middel is weer even slecht als uw vroegere actie; wij kennen een beter: erkenning, en **zakelijke** beantwoording van onze kritiek.

Wij zijn er zeker van: als het congres de volkomen vrijheid van spreken herstelde, als deze in de praktijk overal terugkeerde, dan zou de partij in de Partij ook weer vervallen.

De vraag is slechts: zal de meerderheid dezen stap doen, zullen haar leiders dit kunnen voorstellen? Of zijn zij reeds te ver gegaan, en worden zij door hun vroegere daden nu voortgedreven? In dat laatste geval zal de partij het vreeselijkste, en ook domste, wat een soc. dem. partij doen kàn, begaan. *Wij* zullen in elk geval nog alles doen wat wij kunnen, om dat te voorkomen.

H. G.

Persoonlijke verklaring.

„Het Volk" schrijft naar aanleiding van mijn artikel: „Nog eens klassemoraal" dat ik opzettelijk valsch citeer. Het oordeel over wat en hoe ik schreef laat ik rustig aan de lezers der „Tribune" over. Ik wil hier echter even verklaren dat ik op beschuldigingen van dit allooi nooit antwoord. — De nieuwe aanvallen op mijne argumenten (in „Het Volk" van Vrijdag 29 Januari) kan ik in dit nummer der „Tribune" niet meer beantwoorden.

H. G.

Het Sociaaldemokratische Standpunt

ten opzichte van fabrieksarbeid voor vrouwen.

Zooals we reeds in onze aankondiging van het Januarinummer van „De Nieuwe Tijd" schreven, behandelt Wibaut daar op bijzonder duidelijke en overtuigende wijze *het Sociaaldemokratische Standpunt* t. o. van fabrieksarbeid voor vrouwen. Om nogmaals op dit artikel de aandacht te vestigen en om de arbeiders aan te sporen dit artikel vooral te lezen, drukken wij thans *de konklusie* af waartoe Wibaut komt. Zij luidt als volgt:

Ons verschil met Spiekman en de door hem als deskundigen opgeroepen partijgenooten is dit: wij zien evenals zij de nadeelen van den langen, slecht betaalden fabrieks-arbeid voor de gehuwde-vrouw-moeder. Doch wij zien geen verbetering in verbod. Wij zien verergering in verbod. Verergering ook door verlangzaming van onzen strijd. Want verbod is in strijd met de voltooiing van de economische gelijkheid der arbeidersvrouw met den arbeiderman. Dus in strijd met de versterking van onze klassebeweging. Wij zien de aanvankelijke verbetering enkel in beschermende arbeidswetgeving, meer beschermend voor het arbeidersgezin naarmate onze macht grooter wordt. En wij vragen hen te bedenken, dat onze macht zal verzwakken, wanneer wij de economische positie der arbeidende vrouwen verzwakken. Wij kunnen het kapitalisme niet anders overwinnen dan door inspanning van àl onze krachten. De economisch zelfstandige arbeidersvrouw is in onzen strijd geen verzwakking. Zij is een versterking, die wij niet kunnen ontberen. Want wij moeten de ellende van het kapitalisme toch niet als blijvend zien. Wij moeten door de ellende heen het socialisme zien komen. Doch tot het socialisme komen wij niet door scheiding te aanvaarden in economische positie tusschen den man en de vrouw.

Vrouwenrubriek.

„Economische Onafhankelijkheid."

Wij komen hier nog even op terug of liever: wij praten er nog even over door.

In het no. van 16 Januari drukten wij de eerste der in de Amsterdamsche club in debat gebrachte stellingen af.

De tweede luidde: — maar laten we de eerste nog even vooraf gaan! — De eerste dan was: „Economische onafhankelijkheid voor de proletarische vrouw is, zoodanigen arbeid te verrichten dat zij van de opbrengst van dien arbeid bestaan kan zonder steun van derden."

Daarop volgde dan als tweede: „Arbeid der proletarische vrouw in *eigen huis* beantwoordt alleen dan aan dien eisch, wanneer de economische waarde van dien arbeid overeenkomt met de voorwaarden in de eerste stelling genoemd."

Ed dan kwam als derde stellling: „Die eisch kan voor de *moeder* alleen dan vervuld worden, wanneer de Staat of de Gemeente de vervulling van het moederschap als arbeid erkent, en als zoodanig, door uitkeering, laat gelden."

Wij hebben in het stukje van 16 Januari vooral willen aantoonen, dat volgens ons sociaaldemocratisch begrip economische onafhankelijkheid *moet* gebaseerd zijn op *arbeid* van *maatschappelijke nuttigheid* (of arbeid die aangemerkt wordt als te zijn van maatschappelijke nuttigheid). Deze grondgedachte wordt in de tweede stelling toegepast op den arbeid der vrouw in *eigen huis*. Daar wordt gezegd, dat arbeid der proletarische vrouw in *eigen huis* alleen dan haar, die vrouw, tot een economisch onafhankelijk wezen stempelt, wanneer de *economische* waarde van dien arbeid — wat hier gelijk staat met: de waarde welke die arbeid heeft voor de voorziening in levensbehoeften — zoo groot is, dat die vrouw er zonder anderer steun van zou kunnen bestaan. Nog anders gezegd: de arbeid van een vrouw in eigen huis, moet, wil die vrouw beschouwd kunnen worden *vrij-te-staan* tegenover alle menschen op grond van de door haar verricht wordende arbeid, een waarde vertegenwoordigen, die als die waarde voor haar persoonlijk levensonderhoud werd aan gewend, dat levensonderhoud zonder eenige toevoeging van de waarde van anderer arbeid, volkomen zou dekken.

Gaan wij nu na, wat dit in de practijk beteekent. Dan wil het dit zeggen: Een vrouw die arbeidt in eigen huis moet, wil ze het recht hebben, zich op één lijn te zien gesteld met een economische onafhankelijke vrouw, er wel degelijk op toezien, wat voor werk zij in haar huis of huishouden verricht. Zij zou den geheelen dag druk in de weer kunnen zijn en toch bij narekening, kunnen blijken, niet te beantwoorden aan den voor economisch-onafhankelijk-zijn gestelden eisch. Om een voorbeeld te noemen: zij zou — aan het oude gehecht — voor man, noch kind, noch voor zich zelf (of als zij niet gehuwd was, — voor geen der huisgenooten waarvoor zij had te zorgen) andere dan eigen-gebreide kousen en borstrokken kunnen willen hebben, en die eigen gebreide artikelen niet anders dan met nette stoppen kunnen willen bijhouden. Maar in huis was zij de eenige beschikbare persoon voor het doen van de huishouding in het algemeen: het aan kant houden van huis en kleeren, het eten koken, enz. Nu hebben wij rekening te houden (daar zit juist de knoop) met den productie-tijd waarin die vrouw leeft. Stel: die productie-tijd is de tegenwoordige, d.w.z. de tijd van machinaal breisel en machinaal breisteekweefsel.

Zou nu die vrouw den ganschen dag breiende en stoppende om toch maar geen met de machine gebreide of geweven, nieuwe of verstelde kous of borstrok aan één in huis aanwezig lijf te hebben, arbeid verrichten, die *voor de huisgenooten* zoovee. waarde had als die vrouw noodig zou hebben voor eigen levensonderhoud?

Immers neen! Voor die huisgenooten heeft de arbeid van die vrouw dan pas de waarde van haar levensonderhoud, wanneer die vrouw arbeid verricht die overeenkomt met de productie-wijze van haar tijd. Met andere woorden: die vrouw breit desnoods eens een steekje in een verloren oogenblik, maar in hoofdzaak *koopt* zij die verbruiksartikelen zooals de machine haar die kant en klaar levert en *verstelt* ze liefst eveneens, met brokken machinaal weefsel of breisel of *laat* ze machinaal verstellen — en *zelf* doet zij dat werk in huis waar de machine nog — althans voor haar beurs niet bereikbaar — niet is doorgedrongen.

Eerst dan, wanneer die vrouw haar arbeid aanpast aan de techniek van den tijd waarin zij leeft, zoover als die techniek binnen haar bereik ligt — en dat is op elk volgend oogenblik voor de leden van het strijdende proletariaat, *iets verder* — eerst dan beantwoordt de arbeid van die vrouw aan den eisch van *maatschappelijke nuttigheid*. Maar dan ook *beantwoordt* die in *eigen huis* arbeidende vrouw aan den eisch van *economische onafhankelijkheid*.

Maar nu krijgen wij het geval van de derde stelling. Dat geldt de vrouw als *moeder*. Wij hebben daar te maken met de vrouw, die eerstens gedurende ettelijke weken of maanden geen gelegenheid heeft (of behoorde te hebben) arbeid te verrichten dan den arbeid als *moeder*; tweedens met haar arbeid of liever gezegd met de waarde van haar arbeid levensonderhoud voor zich en haar kind moet dekken, wil zij economisch onafhankelijk blijven, dat wil zeggen: op grond van haar arbeid vrij-staan blijven tegenover alle anderen.

Om alle verkeerde begrip te voorkomen, hier eerst dit. Wellicht wordt, wanneer men dit leest, dadelijk opgemerkt: de moeder behoeft toch niet alleen voor het levensonderhoud van het kind op te komen; daar is toch de vader mee verantwoordelijk voor.

Het zou buiten de grenzen van dit artikeltje vallen, daaromtrent te zeggen ook maar bij benadering, wat er over te zeggen zou zijn. Maar dit is toch wel zeker, dat — nog niet eens gerekend gevallen van vroeg weduwschap — bij den risico van den arbeid waarlijk geen zeldzaamheid — en ongehuwd moederschap, het toch alleszins voor de hand ligt, dat wil er van economische onafhankelijkheid der vrouw sprake zijn, minstens een deel van de waarde van het levensonderhoud van het kind voor haar rekening moet komen. Trouwens de werkelijkheid **is** zoo. En juist is, wat wij nu willen gaan betoogen, bedoeld, die *werkelijkheid* als zoodanig *erkend* te zien.

Immers, wat is het geboorte geven aan een kind, het voeden en verzorgen van de zuigeling anders dan een vorm van maatschappelijk-noodzakelijken en dus nuttigen arbeid? Dat er door verwaarloozing duizenden kinderen verminkt ter wereld komen, of in de eerste levensjaren bezwijken of nooit tot gezonde wezens uitgroeien, en dus de arbeid van het moederschap *dier* kinderen niet van maatschappelijke nuttigheid was, die omstandigheid moet voor het oogenblik uitgeschakeld worden. Want dat die omstandigheid nog aanwezig is, ligt juist daaraan, dat het kapitalisme, dat ons huidig maatschappelijk *stelsel* zich ten koste van de *waarheid* in de maatschappelijke nuttigheid van het moederschap — zoo goed als ten koste van de *waarheid* in heel de onderlinge mensch-verhouding — heeft vetgemest tot den afzichtelijken mammon-vorm, waaronder wij — menschen van dezen tijd — het kapitalisme kennen.

Die *waarheid* nu der maatschappelijke nuttigheid van de vervulling van het moederschap, moeten wij sociaaldemocraten weer in eere herstellen. Ten opzichte van de vrouw als *moeder* wil dat zeggen, dat wij moeten in het licht stellen — in *fel* licht waar geen ontkomen aan is — waar erkenning op *moet* volgen: de *maatschappelijke* of de *arbeids-waarde* van het *moederschap*.

Daarover de volgende maal.

M. M.

Uit het Buitenland.

Duitschland, Pruisen en Saksen. De kiesrechtbeweging, het vorige jaar zoo schitterend in het hoofdland van het Duitsche Rijk en het bolwerk van het behoud ingezet door de demonstraties bij opening van de zitting van den Pruisischen geldzak-landdag, daarna in den zomer met zoo glanzend succes bekroond, toen het schier ongelooflijke geschiedde: het bresschieten in den onneembaar geachten muur van het drieklassen-onrecht, is, dat hebben de gebeurtenissen van den vorigen Zondag weer bewezen, niet meer te stuiten.

Zij is werkelijk een beweging geworden, in dien zin dat de breede massa's van het ontrechte proletariaat, door de onophoudelijke en principiëele propaganda van de sociaaldemocratie en niet minder door de brutale houding der heerschende klassen, jonkers zoowel als bourgeois, in beweging zijn gekomen zóò dat zij niet meer tot rust zullen komen vóòr het algemeen kiesrecht in Pruisen en daarmee de democratie, d.w.z. in Duitschland de revolutie, de dictatuur van het proletariaat is bereikt.

En de resultaten van deze werkelijke beweging der Pruisische arbeiders, die zich Zondag en bij de bespreking van de kiesrechtinterpellatie in het geldzak-parlement aan den Pruisischen staat en de Duitsche bureaucratie zichtbaar en duidelijk maakte door nieuwe groote manifestaties, zijn duidelijk merkbaar. Wij hebben er al herhaaldelijk op gewezen: bij den Pruisischen kiesrechtstrijd gaat het om zoo geweldige dingen voor de arbeidersklasse niet alleen maar ook voor de heerschende klassen, voor de bourgeoisie, de jonkers, de bureaucratie, de dynastie der Hohenzollern, dat de schijnbare traagheid waarmee die strijd en het kiesrechtvraagstuk voorwaarts schrijdt, slechts een natuurlijk gevolg is van hun ontzaglijke draagwijdte en van de krachten, die hier tegen elkaar botsen.

Wij hebben steeds goed in 't oog te houden: in Duitschland is de democratiseering van Pruisen de voorwaarde van alle politieke en maatschappelijke democratiseering, maar tegelijkertijd beteekent de democratiseering van Pruisen met de gevolgen daarvan ook de val van het Duitsche Rijk en van zijn fudamenteele instellingen, en aangezien de bourgeoisie niet meer de democratie wil zoomin als de sociale hervormingen, is nog slechts een arbeidersdemocratie in Pruisen en in Duitschland mogelijk, terwijl tegelijkertijd de arbeidersdemocratie (de dictatuur van het proletariaat) de voorwaarde is geworden voor elke, nog iets beteekenende *sociale* hervorming in den ruimsten zin van het woord.

Elke kleine schrede dus, die de Pruisische arbeiders en, naast hen, de arbeiders in de andere kleinere bolwerken van het Duitsche behoud, verder zetten op den weg naar een democratisch kiesrecht is voor het doel, waarnaar de arbeidersklasse streeft, zoowel als voor de middelen, die zij op haar program heeft om dat doel te bereiken, is verder voor de politieke en maatschappelijke ontwikkeling van Europa, van 't allereerste belang. De Duitsche arbeiders, die in de straten van Berlijn en van de overige groote Pruisische en Noord-Duitsche steden demonstreeren voor het algemeene en gelijke kiesrecht, demonstreeren daardoor niet alleen maar strijden ook voor den 8-urendag, voor de regeling van kinder- en vrouwenarbeid, voor behoorlijk onderwijs, voor sociale hygiëne, tegen het militairisme en vóòr de socialistische maatschappij.

En waar het om zulke dingen gaat, daar is elke stap, ook de kleinste van beteekenis.

Het kiesrechtvraagstuk nu *heeft* sinds het vorige jaar een groote schrede voorwaarts gedaan Niet in dezen zin dat de heerschende klassen in Pruisen-Duitschland meer geneigd zouden zijn geworden het A. K. of zelfs maar een iets minder slecht kiesrecht door te voeren. In geenen deele.

Neen: juist de krachtige beweging der Pruisische sociaaldemocratie doet de heerschers in Duitschland het gevaar van elke verbetering van het kiesrecht des te duidelijker zien, om van het gevaar der invoering van het gelijke A. K. maar niet te spreken. Het gaat er precies eender mee als met de houding van de sterke en bewuste heerschersklasse, die de Duitsche jonkers en bureaucraten en groot-

industriëelen zijn ten opzichte van verderen uitbouw der sociale wetgeving, waarvan zij door de kracht der arbeiders-beweging steeds meer afkeerig zijn geworden waaromtrent zij allen van meening zijn, dat de compôte-schotel de arbeidersklasse reeds te vol, veel te vol is en dat er op dit gebied bezuinigd moet worden.

Maar de beweging van het kiesrechtvraagstuk vertoont zich in Pruisen, gelijk in Saksen, ook in de veranderde houding, die de regeering zoowel als de heerschende klassen en de partijen er tegenover zijn gaan aannemen. Wat de Pruisische regeering aangaat, nog vóór een jaar, maakte zij zich bij monde van Bülow met een schouderophalen van het kiesrechtvraagstuk af; sinds de sociaaldemocratische beweging tegen het Pruisische kiesrecht zoo hoog is gelopen, is haar dit niet meer mogelijk. De Pruisische troonrede noemde eenige maanden geleden het kiesrechtvraagstuk een van de belangrijkste vraagstukken van den tegenwoordigen tijd, die op oplossing wachten: nu heeft de regeering in het geldzakparlement verzekerd, dat zij nog met geen plannen tot kiesrechthervorming kon komen, dat zij dit vraagstuk nog bestudeeren moest, maar dat, o groote concessie aan den parlementairen schijn, de regeering geneigd was de verhandelingen van het hooge huis over het kiesrechtvraagstuk bij te wonen, teneinde er haar voordeel mee te doen! Een nieuwe poging tot uitstel m. a. w., maar aan den anderen kant een erkenning, dat het bestaande kiesrecht onhoudbaar is, evenals de regeering in Saksen al jaren de onhoudbaarheid van het daar eveneens (sinds 1896) bestaande drieklassenonrecht erkende.

Bij de behandeling van de interpellatie, die de zoogenaamde vrijzinnigen nu eindelijk, na 2 jaar van Blokregeering, waarbij de zoogenaamde vrijzinnigheid nog niets dan moreele schoppen en enkele materiëele fooien heeft ontvangen, hadden ingediend, bleek helder hoe de arbeiderskiesrechtbeweging op de heerschende klassen en partijen een diepgaande werking heeft uitgeoefend.

Immers bij die interpellatie bleek niets meer of minder dan dat de kiesrechtkwestie per slot van rekening de klip is geworden, waarop het reeds zoozeer gehavende schip van de Blok-politiek, met en benevens zijn stuurman de oliegladde en gehandschoende agrarisch-liberale Bülow, vastloopt en ten onder gaat.

De Blok-politiek heeft reeds, sinds den storm tegen het persoonlijke régime in November van het vorige jaar, een storm, die niets heeft nagelaten dan nieuwe ruïnes van burgerlijke standvastigheid tegenover het absolutisme, en vooral ook sedert de indiening der voorstellen omtrent de nieuwe reeks van belastingen, die de 500 millioen deficit van de Rijksfinancien moeten stoppen, diepe scheuren gekregen.

De agrariërs (conservatieven), de kleine, maar machtige en klassebewuste, uitstekend georganiseerde klasse der jonkers en bureaucraten, die het leger en de administratie in Pruisen beheerschten, die zelfs den koning naar hun pijpen laten dansen, wanneer hij niet absoluut „hun wil doet", zijn royalisten tot in merg en been en tegenstanders van alles wat ook maar zweemt naar een parlementair regeeringsstelsel. Geen wonder, waar zij direct den staat beheerschen, door het hof, door de administratie, door het leger vooral ook. En zij hebben het de Blok-broeders, de vrijzinnigen en liberalen, de vertegenwoordigers van de groote banken en de groote fabrieken, niet vergeven, dat dezen bij gelegenheid van de jongste sensatie en den storm, dien deze in heel het Duitsche volk verwekten, naar hun zin wat al te luid tegen het persoonlijk régime hebben geschetterd. De jonkers willen zelfs geen liberale woorden, geen theoretische verdediging van het parlementarisme, ook al volgt daar geen enkele daad op. Zij hebben het ook Bülow niet vergeven, dat hij zijn meester, den keizer en koning, niet naar hun opvatting genoegzaam heeft gedekt tegen de critiek in en buiten den Rijksdag.

Maar de jonkers zijn allesbehalve sentimenteel en per slot van rekening zouden zij met de Blok-broeders van „liberalen" huize om een paar woorden en frases niet zijn gaan kijven, zoolang hun materieele en klassebelangen dat niet eischten. Doch ziet: daar kwamen de belasting-voorstellen ingediend door dienzelfden Bülow en gesteund door dezelfde blok-broeders, de voorstellen die dienen moesten om het deficit van het Rijk te dempen. Nu hebben de jonkers een hekel aan het Rijk, ten minste aan sommige instellingen van het Rijk. Hun macht berust op Pruisen: daar regeeren zij onbeperkt, daar hebben zij niet met het Algemeen Kiesrecht te maken, daar is geen sprake van sociaal-politieke wetgeving, daar kunnen zij over hun onderhoorigen, de landarbeiders, onbeperkt heerschen en hen door middel van een verpaapte en slechte volksschool dom houden. En nu zouden zij met de nieuwe belastingen, o. a. een belasting op de nalatenschappen moeten betalen, die volgens hen indruischt tegen de heiligste beginselen van de Pruisischen staat, die het landelijk grondbezit dreigt aan te tasten en wat dies meer zij. Natuurlijk alles onzin, die beginselen enz. Maar waar is het, dat de jonkers van hun overvloed, van de tallooze millioenen, die de Duitsche arbeiders hun jaarlijks opbrengen door de hooge graanprijzen, een enkel millioentje aan den fiscus meer vreesden te moeten betalen en wel voor het Rijk met zijn „sociale wetgeving!" Reden genoeg voor de jonkers, die op 't punt van de belastingen en waar het hun materiëele belangen betreft, bizonder fijngevoelig zijn, om in de oppositie te gaan tegen Bülow en het Blok.

Nu was deze oppositie tot voor korten tijd niet aan de oppervlakte getreden; zij had zich slechts grommend achter de schermen en met bedekte toespelingen geuit.

Maar de rede, die Bülow de vorige week in het Pruisische drieklassenhuis heeft gehouden en waarbij hij een beroep deed op de jonkers om mee te werken uit de financieele misère te komen, terwijl hij hun tegelijkertijd als een soort van compensatie in de verte nieuwe uitzonderingswetten tegen de sociaal-democratie als een lokkend aas voorkield, deed eensklaps zien, hoe ver het met de breuk tusschen de conservatieven en Bülow (met het Blok) reeds gekomen is. De conservatieve partij toch beduidde Bülow binnen en buiten het Parlement, dat zij ontevreden over hem was. En de beraadslagingen over de kiesrechtkwestie hebben nu de breuk nog duidelijker gemaakt.

De zaak is eenvoudig. De jonkers willen niet dat aan het drieklassensysteem ook maar geraakt wordt; zij beschouwen dit, tegenwoordig terecht, als een broozen wal tegen de democratie en elke verandering kan, meenen zij, slechts een verzwakking van het conservatisme beteekenen. Quieta non movere, wat in rust is, niet in beweging brengen, is hun leus. De liberalen echter van elke schakeering zijn veel meer voorstanders van een meervoudig kiesrecht, waardoor hun macht en invloed in het parlement in Pruisen zou stijgen. Zij zijn, dat behoeft niet gezegd, even hardnekkige tegenstanders van het *gelij e* A K. En de conservatieven zijn dus door de kiesrecht-*beweging* in dit opzicht in een tegenstelling tot de blok-broeders gekomen Alléén echter kunnen ze niet regeeren, noch in Pruisen, noch in het Rijk. Zij behoeven daartoe parlementair de hulp van een andere Partij En die partij staat gereed.

Het is het Centrum, die in zijn wezen reactionaire, behoudende politieke vereeniging van allerlei klassen en klassengedeelten, door den gemeenschappelijken band der Kerk verbonden, die vóór de laatste ontbinding van den Rijksdag regeeringspartij was en die in oppositie tegen de koloniale politiek van het Rijk raakte, waardoor de bekende Hottentotten-verkiezingen van 1907 plaats vonden.

Nu, sinds maanden reeds, ligt het Centrum op de loer om weer de plaats in te nemen, die het èn krachtens zijn sterkte èn krachtens zijn politieke praktijk toekomt, veel meer dan het krachtelooze asphalt-liberalisme, de plaats als groote tweede regeeringspartij in Duitschland en Pruisen.

Bülow is nog de sta-in-den-weg voor die rehabilitatie van het Centrum.

Valt Bülow, dan ligt waarschijnlijk de weg voor het Centrum weer open.

En nu is de groote beteekenis van de debatten in den Pruisischen Landdag van deze week wel geweest, dat de conservatieven de hand weer hebben uitgestoken naar het Centrum als de aangewezen en op den duur toch ook alleen waardevolle en betrouwbare strijdmakker tegen het Ongeloof, de Revolutie, d. w. z. tegen het proletariaat, tegen de kiesrechtbeweging en de democratie.

Bedriegen de teekenen niet, en het is bijna niet meer mogelijk dat zij bedriegen, dan heeft de geweldige actie van de Duitsche sociaaldemocratie, van de Pruisische arbeidersklasse, die in 1907 de nederlaag had geleden volgens de burgerlijke pers, volgens Het Volk en Mr. P. J. Troelstra, omdat zij eenige parlementaire mandaten had verloren, dan heeft haar onwrikbare en principieele houding in twee jaar reeds het lendenlamme schijn-liberalisme als politieke factor opnieuw naar den Acheron verwezen en het groote blok der conservatieven met conservatieve beginselen voltooid.

En welk een geweldige winst *dit* alleen voor de sociaaldemocratie is, wij behoeven het zeker nauwelijks te releveeren.

Niets is verderfelijker voor de arbeidersbeweging en de sociaaldemocratie, niets kan althans gevaarlijker voor een deel van haar leiders en aanhangers zijn, dan de illusie als zou er met behulp van de parlementaire hulp van zoogenaamde burgerlijke democraten of liberalen voor de arbeidersklasse meer te bereiken zijn dan door onverzoenlijken strijd tegen heel de burgerlijke orde.

En aan den anderen kant wordt de strijd der arbeiders oneindig verlicht wanneer hij uitsluitend of tenminste hoofdzakelijk gevoerd moet worden tegen openlijke tegenstanders, tegen vijanden met open vizier, die niet met liberale en democratische frasen de conservatieve of misleidende bedoelingen van hun politiek trachten te bemantelen.

* * *

In Saksen ook heeft de kiesrechtbeweging der sociaaldemocratie in denzelfden zin als voor Pruisen geldt, groote resultaten bereikt. De Saksische Kamers hebben nu dezer dagen eindelijk, na jarenlange pogingen en oneindig vele mislukkingen, een nieuw kiesrecht aangenomen, in hoofdzaak een meervoudig kiesrecht. De burgerlijke partijen stellen het nu zoo voor, als zou de sociaaldemocratie met dit kiesrecht in staat zijn, een „redelijk" aantal mandaten in den Landdag te veroveren en dat hierdoor dus een sociaaldemocratische agitatie, die nu al 10 jaar en langer duurt, één van haar voornaamste opruïngsmiddelen zou zijn ontnomen. Immers: de burgerlijke partijen in Saksen hebben erkend, dat zij met de invoering van het drieklassenonrecht in 1896 een dwaasheid hebben begaan, daar juist deze ontrechting de sociaaldemocratie machtig ten goede is gekomen en zij hebben de noodzakelijkheid van de invoering van een ander kiesrecht reeds jaren lang erkend, omdat anders die agitatie steeds zou blijven wassen en aan de onrust in het land geen einde zou komen, m. a. w. omdat het in hun belang was, dat de sociaaldemocratie een „matige" vertegenwoordiging in den Landdag kreeg.

Nu zal echter bij de eerstkomende verkiezing voor den Saksischen Landdag wel blijken, dat door dit nieuwe meervoudige stemrecht de sociaaldemocratie wederom verhinderd wordt, ook maar een of een paar vertegenwoordigers in den Landdag te krijgen.

En dit nieuwe kiesrecht zal dus, wel verre van kalmte te brengen, volgens het getuigenis der regeerende klasse zelf, de onrust in den lande en de agitatie nieuw voedsel verschaffen.

Dat het aan de Saksische sociaaldemocratie met gerustheid mag worden overgelaten, die agitatie èn bij de verkiezingen èn daarna, buiten het Parlement natuurlijk, steeds met alle macht en nadruk te voeren, daarvan legt de heele geschiedenis van den Saksischen kiesrechtstrijd, die een meesterstuk van juiste, revolutionnaire taktiek is geweest, streng volgens de Marxistische beginselen geleid, een steeds stijgende climax, waardoor de tegenstanders nooit met rust zijn gelaten, daarvan leggen ook weer de jongste demonstraties in de Saksische hoofdsteden (waarbij opnieuw arbeidersbloed heeft gevloeid) getuigenis af.

En zoo zien wij dan ook weer daar, in Saksen, hoe de beweging van het sociaaldemocratische proletariaat, onafgebroken stijgend, stap voor stap de heerschende klasse niet tot concessies, maar tot terugwijken en concentratie dwingt.

Maar .... er moet dan ook een werkelijke beweging zijn.

Waren wij hier ook maar zoover! v. R.

Uit de Vakbeweging.

De Vakstrijd.

De schilder Franz Förster schrijft in *Die Neue Zeit*:

Sinds de ondernemers in industrie-verbonden georganiseerd en deze ook weer onderling verbonden zijn, worden de stakingen steeds van langeren duur, de uitzichten op een ove winning hoe langer hoe kleiner. Sedert 1904 verloopen de stakingen en uitsluitingen in Duitschland als volgt:

STAKINGEN.

Jaar	Aantal stakingen	Aantal bedrijven waarin gestaakt werd	Aantal stakende arbeiders	Geheel gewonnen	Gedeeltel gewonnen	verloren
				Procent		
1904	1870	10321	113480	24.0	36.8	39.2
1905	2403	14481	408145	22.0	40.4	37.6
19 6	3228	10246	272218	18.4	45.0	36.6
1907	1967	11621	167244	19.1	38 0	42.9

UITSLUITINGEN.

Jaar	Aantal uitsluit.	Aantal bedr. waarin uitsluiting plaats vond	Aantal uitgeslotenen	Geheel gewonnen	Gedeeltel. gewonnen	verloren
				Procent		
1904	120	1115	23760	36 7	27.5	35.8
19 5	254	3859	118665	25 6	57.9	16.5
19 6	298	2780	77109	29.5	58.4	12.1
1907	208	4766	69487	44 2	47 1	8.7

Door het Hoofdbestuur van het Centraal-Verbond van de Duitsche Groot-industrie werd in de „Deutsche Industrie-Zeitung" van 26 Juli 1907 beweerd, dat nog *geen enkele uitsluiting* en *slechts téne staking* voor hen verloren ging. Nu spreekt het wel vanzelf, dat het streven van de groote arbeiders-organisaties erop gericht is, voordeelen voor hun leden zoo mogelijk zonder strijd te behalen, maar succes hebben ze met deze methode slechts voornamelijk bij kleine en middelmatige bedrijven; de vakvereenigingen hebben slechts weinig invloed in de groot-industrie, vooral in de zoogenaamde „schwere" industrie, metaalnijverheid, mijnbouw, enz.)

Ook het nut van de steeds meer voorkomende tariefverdragen is zeer problematisch ten gevolge van de meer en meer in zwang komende taktiek van de ondernemers in Duitschland om de kontrakten zoo lang en zoo ver mogelijk te doen gelden. De ondernemers hebben terecht ingezien, dat een strijd op zóó breeden grondslag gevoerd, voor de arbeiders zeer weinig kansen biedt op succes door de onmogelijkheid van toereikende ondersteuning. Steeds duidelijker wordt het de bedoeling van de bourgeoisie, de stakingen onmogelijk te maken, daar zij de burgerlijke maatschappij verontrusten, en de macht en het klassebewustzijn van de arbeiders versterken. De meest verschillende middelen worden daartoe aangewend: uitsluitingen zoowel als zwarte lijsten, de arbeidsbeurzen der ondernemers zoowel als hun onderlinge verzekering tegen stakingen.

De tendenz, om de arbeiders in bepaalde beroepen heelemaal geen stakings-recht meer te geven, neemt in alle staten toe. Verder dan ooit zijn de ondernemers verwijderd van het plan, om het lidmaatschap van de vakvereeniging verplichtend te stellen, om de uitvoering en de vervolmaking van de tariefovereenkomsten te verzekeren. De werkelijke verhoudingen in de groot-industrie, de heerschende zienswijze van de in de ondernemersbonden domineerende *Schafmacher* staan aan deze *voorwaardelijke* mogelijkheidheid van een vreedzame oplossing — of liever aan het uitstellen — van den belangenstrijd tusschen kapitaal en arbeid in den weg.

Het middel van de ekonomisch zwakkere arbeiders, om door staking, boykot enz. een tegenwicht te scheppen tegenover het overmachtige kapitaal, is dus door de strijdmiddelen die ze gebruiken (uitsluiting enz.) in zijn beteekenis zeer beperkt, ja soms onmogelijk gemaakt. Alle kleine successen beduiden niets tegen den grooten strijd, die den arbeiders met de *in syndikaten vereenigde groot-industrie* te wachten staat. Wat beteekent de macht der arbeiders tegenover die van organisaties als het Steenkolen-Syndikaat, het Verbond in de Staal-Industrie, de Vereenigde Elektriciteits-Werken enz.? Bijna niets.

Twee wegen staan er voor de arbeiders open. Of de moderne vakbeweging sluit vrede met de ondernemers en stelt zich tevreden met dat, wat haar door de ondernemers vrijwillig wordt gegeven. Dan zouden

de vakvereenigingen de kapitalistische samenleving van tegenwoordig bevestigen en het socialistische ideaal zou dan in vage verte verdwijnen. Of — en dat spreekt vanzelf — de vakvereenigingen aanvaarden op een bepaalden, daartoe geschikten tijd den strijd met de ondernemers en deze strijd zal dan in omvang en intensiteit alles in de schaduw stellen wat we tot dusver gehad hebben en spoedig over de grenzen van een slechts plaatselijken belangenstrijd heengroeien, ver over de grenzen van een strijd die zich enkel tot één vak zou bepalen. Door hun klasse-instinct hebben de ondernemers terecht opgemerkt, dat het bij alle grootere uitsluitingen om *principiële* kwesties gaat. Maar die ondernemersbonden, die nieuwste en gevaarlijkste wapenen van de ondernemers, voeren ook tot hun eigen ondergang.

Nemen we als voorbeeld een konflikt tusschen de (Duitsche) Mijnwerkers met het vereenigde Steen kolensyndikaat — iets dat bij de stemming die onder de mijnwerkers heerscht, zeer voor de hand ligt. Dat zou een strijd geven, waarmede vergeleken de mijnwerkersstaking van 1905 in het Ruhr-gebied met zijn 200000 stakers slechts kinderspel ware. En waar reeds die staking het gansche ekonomische leven in de war bracht en den Pruisischen Staat dwong er zich mede te bemoeien, daar zullen de gevolgen van een massaal konflikt in de toekomst tusschen de in een bedrijf vereenigde ondernemers, bijv. in de mijnbouw of in zekere deelen van de metaal-industrie, en de in die bedrijven werkende arbeiders nog heel anders er uit zien, vooral nu de zelfs bij de heerschende krisis onwankelbaar doorgevoerde prijs-opdrijving van de land- en schoorsteen-jonkers de rustigste arbeiders tot verzet drijft.

Hoe de ekonomische strijd ook eindigen moge — met of zonder succes —, hij zal en moet de politieke ideeën van de arbeiders-massa's verhelderen en ze bij een nederlaag niet minder, maar zelfs meer revolutioneeren.

Dit is evenmin een anarchistische of „blanquistische" waanzin van de arbeiders-klasse, als het in het eind van de achttiende eeuw waanzin van de Fransche burgerij was, zich gereed te maken door een revolutie den toenmaals feodalen Staat grondig om te vormen en in een burgerlijken te veranderen, in een tijd toen ze den noodstand van de bevolking, die nog overwegend uit boeren bestond, gemakkelijk daartoe kon gebruiken. De burgerij was wel in de minderheid maar ze was de draagster van den vooruitgang in ekonomischen zin.

Door de trusts, kartellen, syndikaten, die meer en meer opkomen en door de alles beheerschende groote bankvereenigingen aan den eenen kant, anderzijds door de stichting van machtige verbonden van *Scharfmacher* tegen de staking worden kollossale konflikten voorbereid, wier uitbreken totnogtoe slechts met moeite door de toegevende houding van de groote vakvereenigingen wordt verhinderd. Wie den vrede tusschen kapitaal en arbeid niet voor mogelijk houdt, wie in den klassenstrijd het middel tot omvorming van de samenleving ziet, die moet wel inzien, dat de verhoudingen zoowel op ekonomisch als op politiek gebied zich zoo hebben verscherpt, dat de strijd elk oogenblik los kan barsten. Daar helpt geen struisvogelpolitiek, om het naderende konflikt niet te zien. Het is veeleer onze taak, alles te doen wat we kunnen, om de arbeidersmassa's op den strijd en zijn gevolgen voor te bereiden. Want het konflikt komt — of we het willen of niet!

Het geval-Azef.

Het geval doet denken aan een dier slechte romans, zooals zij langs de huizen der onterfden worden gecolporteerd, die in een ongelooflijke opeenvolging van misdaden, verradingen en bloedige tooneelen op de zucht naar sensatie werken, welke juist bij hen, wier leven het meest neergedrukt wordt door den sleur van het harde bestaan, bevrediging vraagt.

Maar ook hier, gelijk zoo vaak, overtreft de werkelijkheid de verbeelding, zelfs van den broodschrijver, die er op uit is de meest gruwelijke en onwaarschijnlijke avonturen opeen te stapelen.

Zeker: wie ietwat thuis is in de afschuwelijke geschiedenis van het Tsarisme, dat van den aanvang af in het teeken van de bloedigste en onwaarschijnlijkste misdaden heeft gestaan, wie eenigszins op de hoogte is van het karakter en het wezen der bureaucratie en van de reusachtige machine, die het Tsarisme langzamerhand heeft uitgebouwd te zijner bescherming, wie weet, zooals de moderne arbeider weet, hoe die verdedigingsmachine van het Tsarisme inzonderheid tegen de revolutionnaire beweging en haar dragers woedt, sinds het vuur van de Revolutie het Tsarenrijk op de vingers brandt, hem verwondert niets meer van wat hij verneemt omtrent de Tsaristische politie en bureaucratie. Hij weet, dat de ergste gruwelen, de meest verfijnde beestachtigheid onder het tegenwoordig régime van schijn-constitutionalisme wel in ergere, maar niet in mindere mate voorkomen dan onder welk régime in de geschiedenis ook.

Maar toch: ondanks dat alles, hebben zelfs wij sociaaldemocraten, die het Tsarisme en zijn steunselen kennen en die ons geen enkele illusie maken omtrent die bende van misdadigers, goed betaalde en respectabele misdadigers, die ook weten, dat de spionnage, het uitlokken en bedrijven van misdrijven tegen het algemeene recht, het organiseeren van moorden, diefstallen, plunderingen van particuliere personen en openbare instellingen, tot de normale strij middelen van het stervende en verrottende Tsarisme behooren, even onvermijdelijk als de ontbindingsverschijnselen bij een gestorven dierlijk lichaam, toch hebben ook wij eenigszins staan te kijken, toen het bericht kwam van de ontmaskering van den politie-spion in dienst van het Tsarisme, die er in geslaagd is jarenlang de hoogste vertrouwensposten te bekleeden in het centrale lichaam der sociaal-revolutionnaire partij en die als zoodanig en met medeweten en in opdracht van de geheime politie al die groote executies heeft helpen meeberamen en uitvoeren, die ons nog versch in het geheugen liggen en die de uitbarsting der Russische Revolutie hebben ingeleid. Ook wij toch hebben, met heel de beschaafde wereld en elk normaal denkend en voelend mensch, om niet te spreken van de millioenen revolutionnaire arbeiders op de geheele aarde, ons verheugd, toen de tijding kwam, dat een grootvorst Sergius, dat een Plehwe, de bloedhond, dat een Von der Launitz, de prefect van Petersburg, waren gevallen. En niet alleen verheugden wij ons, maar de executie van een Sergius en een Plehwe heeft ook een revolutionnaire uitwerking gehad: het was, alsof een drukkende last van honderdduizenden werd weggenomen en de Russische Revolutie werd door die daden eensklaps met een schok voorwaarts gedreven.

Die daden waren ons uit een revolutionnair oogpunt goed, noodig en nuttig en wij hebben eerbied voor de mannen en vrouwen, die ze ten uitvoer legden.

Doch nu te vernemen, dat die daden, alle, alle groote aanslagen der laatste jaren, met medewerking en medeweten van de geheime politie, d.w.z. van een deel der geheime politie, op touw gezet zijn door den nu ontmaskerden verrader in dienst der politie, die deel uitmaakte van het Centraal-Comité, door Azef! Waarlijk zoo iets is toch wel in staat ons te verbazen.

Maar er is evenwel dienaangaande geen twijfel mogelijk. Dat Azef in dienst der geheime politie stond, dat hij die in het Centrale Comité der sociaal-revolutionnaire partij zat, in de laatste jaren honderden jonge, edelmoedige en geestdriftige strijders aan de beulen en kerkers van Vadertje heeft uitgeleverd, dat alles staat nu vast: een onderzoek voor een bizonder tribunaal ingesteld door de sociaal-revolutionnairen en waarbij vooral de bewijzen, de onweerlegbare bewijzen van den onthuller dezer affaire, Boertsef, hebben gediend, heeft omtrent de rol van dezen spion geen twijfel meer mogelijk gelaten. Het centrale comité der partij ontkent alleen nog, dat Azef de bewerker en aanstichter mede zou geweest zijn van de groote politieke executies, die zooeven zijn genoemd. Maar Boertsef, die jaren lang aan de ontmaskering van den spion heeft gewerkt, zegt, dat hij de overtuigende bewijzen heeft, die hij aan de sociaal-democratische Doema-fractie zal in handen stellen, dat Azef ook de aanslagen tegen Sergius en Plehwe heeft geleid, ja dat hij een aanslag tegen Nicolaas zelf heeft uitgevoerd, die, slechts door omstandigheden buiten zijn wil, is mislukt.

En nu wij dit alles reeds weten, terwijl wij de bizonderheden, die nog onbekend zijn, ongetwijfeld in de naaste toekomst zullen vernemen, aangezien de affaire in de Doema ter sprake zal worden gebracht, is het noodig, dat wij de zaak uit het oogpunt der revolutionnaire actie van het proletariaat nader bezien en er de noodige lessen uit trekken.

Immers, twee dingen zijn duidelijk. De sociaal-revolutionnaire partij, die aangesloten is bij de Internationale, die een vertegenwoordiger heeft in het Internationale bureau naast de Russische sociaal-democratie, is door het gebeurde heilloos en voor goed gecompromitteerd. Hoe zou het mogelijk zijn, dat de massa van haar leden, meestal jonge en vertrouwende personen, nog vertrouwen in haar en haar leiding stelden, nu het gebleken is, dat de hoogste organisatie in deze partij hen niet heeft kunnen behoeden van het vreeselijk lot om, in plaats van te vallen in den strijd, bij honderden weerloos te worden overgeleverd aan den beul door inwendig verraad? En aan den anderen kant staat het vast, dat honderden van de leden dier Partij, aan de Revolutie en dus ook aan de arbeidersklasse wezenlijke diensten hebben bewezen en overtuigde socialisten zijn.

Het verkeerdste is natuurlijk wel, wanneer men, zooals Jaurès in de Humanitè heeft gedaan, geen andere conclusie weet te trekken dan deze, dat bij een conspiratorische actie altijd en in alle gevallen verraad onvermijdelijk is en dat de leden van de Soc. Rev. Partij dus niets anders te doen hebben, dan zich te vermannen en de gelederen weer te sluiten. Jaurès vermeldt daarbij zelfs niet — en dit is een echt staaltje van internationaal revisionistisch optreden — dat de arbeiderspartij van Rusland, de sociaal-democratie al jaren en jaren den strijd voert tegen de terroristische taktiek der sociaal-revolutionnairen, omdat zij de noodlottige gevolgen van die taktiek voor de partij en de arbeidersbeweging zelf kent.

Inplaats van, gelijk Jaurès doet, wiens reformistisch dagblad tusschen haakjes steeds open staat voor groote beschouwingen omtrent de sociaal-revolutionairen en bijna nimmer iets vermeldt omtrent de Russische sociaaldemokratie, die toch zooveel malen sterker is, deze gelegenheid te verzuimen om de massa der leden van de S.-R. Partij te wijzen op de noodzakelijkheid om tot een andere taktiek over te gaan, de oude conspiratorische partij met haar sterk centraliseerend karakter te verlaten en zich aan te sluiten bij de Russische sociaaldemokratie, is het de plicht van allen, die den strijd tegen het Tsarisme zoo krachtig mogelijk willen zien gevoerd, een waarschuwend woord te doen hooren.

En dit doen dan ook de Marxistische organen: dit doet b.v. R. Luxemburg in de Vorwärts, die meer dan iemand bevoegd is tot dien raad, aangezien zij zelf deel heeft uitgemaakt van de Poolsche sociaaldemocratie, die meer nog dan de Russische, den strijd heeft te voeren tegen de Poolsche socialistische Partij, revolutionnaire fractie, welke door de taktiek der rooverijen en expropriaties ontaard is in een onontwarbaar mengsel van zelfopofferende revolutionnairen en gemeen lompenproletariaat, verkocht aan de politie.

R. Luxemburg zegt dan o. a.: „Zeker, ook de sociaaldemokratische agitatie heeft in Rusland in den tegenwoordigen tijd genoeg te lijden door het spionnendom. Elke, ook de meest bescheiden arbeidersorganisatie moet voortdurend voor provocateurs op haar hoede zijn. Maar het is een algemeen bekend iets, dat het vooral de terroristische organisaties zijn, die op de spionnen een magnetische aantrekkingskracht uitoefenen, evenals ook in West-Europa spionnen zich niet bij voorkeur bij sociaaldemocratische arbeiders, maar bij anarchistische geweldaanbidders met voorliefde aansluiten. Bovendien echter is de uitwerking van het optreden dezer elementen totaal verschillend bij de eene en de andere soort van organisaties. Bij het begin der revolutieperiode beproefde de Tsarenregeering door middel van provocatie op groote schaal ook de arbeidersbeweging te misleiden. Volgens recept van den beroemden Soebatof stichtten geheime agenten in verschillende steden arbeidersorganisaties en vakvereenigingen. Maar wat was het einde? De door geheime agenten gestichte arbeidersvereenigingen gaven het sein tot de geweldige stakingsbeweging, welke in 't jaar 1903 het geheele Zuiden van Rusland als een vuurzee omringde.

En de Subatofsche vereenigingen te Petersburg door den pope Gapon geleid, gaven door hun opmarsch naar het Winterpaleis den 22en Januari 1905 het signaal tot het uitbarsten der Russische revolutie!

De pope Gapon, ofschoon hij zelf een werktuig in dienst der regeering was en ten slotte in de ellendigste corruptie onderging, werd toch een oogenblik door den revolutionnairen storm, dien hij had ontketend, als vaandeldrager op den voorgrond geschoven. En zoo ging het ook met andere spionnen en regeeringswerktuigen. Zij, die met de arbeidersbeweging wilden spelen, werden telkenmale door haar tot hare werktuigen gebruikt en na gebruik als oud roest weggesmeten. De innerlijke historische logica van den proletarischen klassenstrijd toont zich steeds sterker dan de plannetjes der reactie en maakt zich een ieder dienstbaar, die de arbeiders zoekt te organiseeren en mobiel te maken. *De geheime agenten der reactie, die de arbeidersbeweging binnensluipen, worden tot ongewilde werktuigen in den klassenstrijd en tenslotte in hun eigen lus gevangen — maar in terroristische organisaties, die met hun anarchistische taktiek in de lucht hangen, worden omgekeerd de revolutionnairen tot werktuigen der reactie, die met hen speelt, om hen ten slotte te verworgen.*

Het jongste geval — de ontmaskering van Azef — is zelf slechts een fragment uit de tragische geschiedenis van de terroristische strijdwijze. Iedere kenner der Russische verhoudingen zal het triomfgeroep over die gelukkige ontmaskering trouwens met zeer gemengde gevoelens vernemen. Want het is volstrekt niet duidelijk, wie achter de onthulling st at en het is niets ongehoords bij de ingewikkeldheid van het net, waarin de terroristische actie is verward, dat zulk een ontmaskering slechts een kunstgreep is van de geheime politie zelf, 't zij omdat het oude werktuig op een bepaalde plaats niet meer bruikbaar is en door een nieuw moet worden vervangen, 't zij uit private concurrentie onder deze edelen zelf." [1])

R. Luxemburg zegt dan nog, dat men natuurlijk niet de menschen, die toevallig aan het hoofd der S. R. Partij staan maar de verkeerde taktiek van deze Partij de schuld moet toerekenen van het gebeurde. Zij besluit:

„De waarlijk smadelijke — namelijk voor de terroristische taktiek smadelijke — gebeurtenissen van den jongsten tijd, in Polen, in Moscou, in Parijs moeten er eindelijk toe leiden, de arbeidersbeweging in Rusland en in Polen te bevrijden van den kanker van het anarchistische ook-socialisme. De nu naderende nieuwe oplevingsperiode der Revolutie behoorde reeds een arbeidersbeweging te vinden, gereinigd van deze verdervende en bederfvende zijstroomingen. En daartoe is er maar één middel: verheldering der arbeidersmassa's, organisatie der arbeidersmassa's, en alle vormen van den massalen strijd, de uit de politieke vrijheid van het proletariaat en uit de vrijheid der politieke situatie noodzakelijk voortspruiten."

***

Slechts het Marxisme, zien wij hier dus weer, biedt in deze, gelijk in alle andere vragen, aan de arbeiders de juiste oplossing en verklaring van wat er te doen valt.

v. R.

[1]) Dit laatste is blijkbaar het geval: een der chefs van de geheime politie heeft Azef ontmaskerd, omdat hij voor zijn leven vreesde: de eene helft der geheime politie wordt voortdurend, zelfs met den dood, bedreigd door de andere.

BIJVOEGSEL
behoorende bij „DE TRIBUNE."
30 JANUARI 1909. 2e Jaarg. — No. 16.

Bij de invoering der wet op het arbeidskontrakt.*)

(*In de nieuwe spelling.*)

II. (Slot.)

We zijn hier als vanzelf bij het staangeld terecht gekomen. Ook daarover een enkel woord. Onze heftigste aanvallen zijn steeds gericht geweest tegen het in de wet opnemen van bepalingen omtrent het staangeld. En terecht! Er is immers in dat staangeld niets anders te zien als een belemmering van de vrijheid van werkstaking. Het was al erg genoeg dat sommige werkgevers het toepasten, maar nu daaromtrent ook nog een bepaling in de wet te zetten, die de werkgevers als het ware uitnodigde staangeld te gaan heffen en er wettelike goedkeuring aan gaf, daartegen was het sterkste verzet geboden. Zo ongeveer is onze redenering geweest bij de krachtige actie door het proletariaat tegen het wettelik geregelde staangeld gevoerd. En al hebben we daarmee nu wel niet bereikt dat staangeld bij de wet verboden werd, geheel zonder voordelen is onze actie toch niet gebleven. In het volgende zullen we dat aantonen.

Hoe zag de bepaling omtrent staangeld er zowat uit, toen we onze actie begonnen? De arbeider werd niet, zoals nu bij de loonbetaling eigenaar van het afgehouden loon, zodat zijn aanspraken erop zeer beperkt bleven. Verder was niet, zoals nu, het gehele beding van staangeld ongeldig wanneer de werkgever òf bij elke loonbetaling meer athoudt dan hem bij de wet is toegestaan òf in het geheel samen een hooger bedrag aan staangeld bedingt dan de wet hem uitdrukkelik toestaat. Maar het bleef geldig tot het geoorloofd maximum en was alleen nietig over het geld dat teveel was afgehouden. En wat vooral van belang was, in het oorspronkelik ontwerp mocht de werkgever het staangeld inhouden als hij meende daartoe gerechtigd te zijn. Ontkende de arbeider dit recht dan moest van hem de eis uitgaan dat de werkgever hem het ingehouden staangeld ten volle zou uitbetalen. Het is bekend dat zoals nu de wet luidt, de rollen juist zijn omgekeerd. Betwist de arbeider aan zijn patroon diens recht van verhaal op het staangeld, dan blijft er voor de patroon niets anders over dan een proces te beginnen en van de kantonrechter te eisen hem het staangeld geheel of gedeeltelik toe te wijzen.

Drie zeer ongunstige bepalingen voor de arbeiders zijn dus vervallen en vervangen door andere die het staangeld nu wel niet aannemelik hebben gemaakt voor de arbeiders, maar er toch de allergevaarlikste kanten aan ontnomen hebben. Het is voor de werkgevers nu niet meer zo'n erg gemakkelik en begerenswaard middel om de arbeiders in volmaakte afhankelikheid te brengen. Die actie tegen het staangeld, willen we zeggen, is dus niet nutteloos geweest. Was er niet zo krachtige aandrang van de kant van het proletariaat gekomen, dan — daarvan kunnen we zeker zijn — was de regeling van het staangeld veel en veel ongunstiger geweest dan nu. Het is een mooi bewijs dat de vrees voor de macht der arbeidersklasse onze burgerlike wettenmakers voortdrijft en wij kunnen er uit leren hoe nodig het is ons steeds sterker te organiseren.

Het is niet van ironie ontbloot dat het koninklik besluit dat nadere regelingen inhoudt over de inlagen en terugbetalingen van het staangeld bij de postspaarbank zulke omslachtige voorschriften geeft dat het voor de werkgevers nog minder aantrekkelik is geworden staangeld te heffen, dan de regeling van de wet op zich zelf al meebracht. Het is duidelik dat dit niet geschied is om de werkgevers onaangenaam te zijn, maar het is weer een fraai staaltje van de bureaukratiese rompslomp, waarzonder de regeringsambtenaren niet kunnen. Zonder het te willen, benadelen zij hun eigen klasse-genoten. Zelfs de klassenstrijd is niet van humor ontbloot!

Maar, zult ge me vragen, als nu werkelik het heffen van staangeld voor de patroons zo weinig voordelen meebrengt, zijt gij dan ook van mening dat deze bepaling prakties op een verbod van staangeld neerkomt? Op die vraag moet ik antwoorden: Neen. Want al zullen waarschijnlik weinig werkgevers een regeling van het staangeld treffen, zoals de wet die voorschrijft, toch bestaan er nog middelen genoeg voor de werkgevers om langs andere wegen toch feitelik en dan zonder wettelike hindernissen, staangeld te heffen. De Eerste Kamer — ik hoef slechts aan het edele viertal van Houten, Regout, 't Hooft en Stork te herinneren — heeft zich bij de behandeling der wet uitgesloofd bij verschillende artiekelen middelen aan de hand te doen waardoor de patroons in de gelegenheid zijn gesteld aan verschillende voor hen lastige bepalingen te ontkomen. De Eerste Kamer trad op als zaakwaarnemer van de belangen der kapitalisten, als een advokaat van kwade zaken die zijn kliënt alle mogelike middelen aan de hand doet de wet te ontduiken. Verwonderen kan ons dat niet van een college dat door een stelsel van getrapte verkiezingen gekozen, niet zich in acht hoeft te nemen voor de kiezers, met hen in geen direkt verband staat en als gevolg daarvan ook nog steeds van rode smetten vrij gebleven is. De meningen der bourgeoisie worden steeds het duidelikst uitgesproken in de Eerste Kamer. Zo ook bij de behandeling van het staangeld-artiekel. Als middelen om dat artiekel te ontduiken werden genoemd: de eis een waarborgsom bij de aanvang der dienstbetrekking te storten of het loon iets lager te stellen, om dan als de arbeider de dienst op regelmatige wijze beëindigt hem een premie te geven gelijk aan het hem gedurende de tijd der dienstbetrekking te weinig betaalde loon. Werkelijk het is aan de leden der Eerste Kamer onrecht aandoen om, wat in onze pers wel eens gebeurd is te spreken van seniele aftakeling. Dergelijke spitsvondigheden leggen een duidelik bewijs af van het tegendeel!

We zien nu hoe zwak het argument van Prof. Drucker was, dat hij in de Tweede Kamer aanvoerde tegen Troelstra's amendement het staangeld te verbieden, dat n.l. door zo'n verbod men „alleen dit zou verkrijgen, dat men een werkgever dringt naar vormen, waarop de wettelijke bepalingen niet van toepassing zijn, en die dus zonder beperking bedongen kunnen worden." We zagen immers dat niettegenstaande de wet het heffen van staangeld juist uitdrukkelik toelaat, toch de werkgevers van zijpaadjes gebruik zullen maken. Veel beter ware het als Troelstra's amendement was aangenomen. Dan n.l. bestond de „mogelikheid" dat de rechter die verschillende methoden om zijdelings een staangeld te heffen mede zou begrijpen onder het verbod van staangeld in het algemeen, wat nu niet kan. Ik wil de eerste zijn om toe te geven, dat onze rechters weinig van die „mogelikheid" zouden gebruik maken, gelet op hun streven de bezittende klasse door hun vonnissen niet te benadelen. Maar mogelik bleef het in ieder geval, als het verbod van staangeld in de wet was opgenomen, dat de een of andere kantonrechter ook het niet officiële staangeld ongeldig zou verklaren. Het zou niet anders te beschouwen zijn dan als een ongelukje, waarvan we een ander voorbeeld vinden in het in dit artiekel genoemde vonnis van de Amsterdamse rechtbank.

* * *

Een van de beweringen die steeds tegen ons worden aangevoerd als wij de nieuwe wet kritizeren is dat die wet toch grote verbeteringen brengt en in geen geval de bestaande toestand van de arbeider verslechtert. Dat de wet op sommige punten verbetering brengt kunnen we toegeven, maar dat is de kwestie niet. Alle bepalingen, goede en slechte, waren in één ontwerp verenigd. Het ging vóór of tegen dat ontwerp en vóór of tegen dat ontwerp moest ook onze Kamerfractie zijn stem uitbrengen. De vraag was dus of het goede tegen het slechte opwoog. Het slechte niet bestaande in het laten van de toestand zoals hij was, maar wel degelik in een verslechtering ervan.

We zullen de mening van onze tegenstanders, die de verslechtering ontkennen, eens onderzoeken aan het voor ons zo belangrijke strijdmiddel: de werkstaking.

Wanneer onder de oude wet de arbeiders staakten namen zij natuurlik nooit de opzeggingstermijn in acht. De patroon had wel het recht schadevergoeding te eisen, maar dat deed hij nooit, terugschrikkend voor een omslachtige en dure procedure zonder redelike zekerheid op resultaat. Dit is nu heel anders geworden. Willen de arbeiders onder de nieuwe wet staken zonder op de een of andere wijze aansprakelik te zijn voor schadevergoeding dan moeten ze de opzeggingstermijn in acht nemen.

Ik vraag, wat blijft er dan van een werkstaking over? Een van de voornaamste dingen toch bij een werkstaking is dat hij onverwachts uitbreekt. Als een patroon een week van te voren weet dat zijn arbeiders het werk zullen neerleggen, heeft hij alle gelegenheid voor een stel onderkruipers te zorgen en de kansen voor de arbeiders om te winnen zijn voor het grootste deel vernietigd. Daar komt nog, bij dat niet voor alle arbeiders op een fabriek de opzeggingstermijn gelijk is. Van de meesten zal hij wel een week zijn, van anderen evenwel veertien dagen, van weer anderen korter dan een week. Dit bemoeilikt in hoge mate het neerleggen van het werk door allen tegelijk, terwijl het den patroon het in dienst nemen van onderkruipers vergemakkelikt.

Ik geloof dan ook wel te kunnen zeggen dat stakingen met inachtneming van de opzeggingstermijn niet veel zullen voorkomen. De arbeiders zullen dus onverwachts het werk neerleggen. Dan krijgen we twee mogelikheden. Of de patroon beschouwt dit als een dringende reden tot ontslag en de kantonrechter zal hem daar gaarne gelijk in geven, òf hij laat de zaak lopen, maar gaat wegens kontraktbreuk zijn arbeiders om schadevergoeding aanspreken. In dit laatste geval is zijn toestand in zooverre verbeterd dat de procedure van omslachtig en duur eenvoudig en goedkoop is geworden, wel zal hij evenwel moeten bewijzen, zoals ook vroeger, dàt en hoeveel schade hij geleden heeft.

In het eerste geval evenwel, als dus de arbeiders om een dringende reden ontslagen zijn, dan is de patroon in een bij uitstek gunstige positie gekomen. Het onrechtmatige van de staking hoeft hij dan niet te bewijzen, evenmin het feit dat hij schade geleden heeft en hoe groot die schade is. Dit alles moest hij onder de oude wet wel bewijzen en hoe moeilik dat was blijkt wel hieruit, dat geen enkele patroon, voor zoover mij bekend, het ooit geprobeerd heeft. Zonder meer kan onder de nieuwe wet de werkgever de schadeloosstelling vorderen, die wettelik vastgesteld is op het bedrag van het loon, dat verdiend zou worden in een tijd gelijk aan de opzeggingstermijn. Wanneer de kantonrechter van oordeel is dat de werkgever terecht zijn arbeiders om een dringende reden ontslagen heeft — en welke kantonrechter zal daar bij werkstaking aan twijfelen — dan moet hij de werkgever zijn eis toewijzen. En indien de werkgever staangeld bedongen heeft, kan hij zijn vordering daar nog op verhalen ook!

De Minister van Justitie Van Raalte voerde nog aan ter verdediging van het recht op verhaal op het staangeld, dat dat toch zoo erg niet was. Immers zeide hij: „elke werkstaking eindigt met overeenstemming, met herstel van den vrede en bij de vredesvoorwaarden kan en zal in de meeste gevallen bedongen worden, dat de werkgever geen schadevergoeding zal vorderen; dan blijft het staangeld onaangetast". (We zullen die vergelijking van het einde van een werkstaking met een vrede maar laten gaan. Beter ware in ieder geval: wapenstilstand.) We kunnen met zijn mening instemmen, wanneer de arbeiders de staking winnen. Inderdaad zal dan wel hun eerste eis zijn, dat de patroon geen schadevergoeding eist. Maar als de arbeiders de strijd verliezen, wat dan? Dan moeten ze alle voorwaarden van de patroons aannemen, ook het betalen van die schadevergoeding, met verhaal op het staangeld. Ook hier tracht Mr. van Raalte zich uit te redden; hij zegt: „De kans, dat een gerechtvaardigde staking gewonnen wordt, is veel grooter dan de kans dat een ongerechtvaardigde staking slaagt, en daarmede tevens, dat bij een moreel te verontschuldigen staking de schadevergoeding niet zal gevorderd worden." Moeten wij dit nog bestrijden? Ik geloof dat mijn lezers wel zullen inzien dat het al of niet gerechtvaardigd zijn van een staking met de uitslag ervan vrijwel niets heeft te maken. De kwestie is alleen: Wie van beide partijen is het sterkst. En bovendien, wat is een „gerechtvaardigde staking"? Denken bourgeoisie en proletariaat daar soms eensluidend over of wordt beider meening niet veeleer bepaald door hun klassebelang?

Aan de werkstaking hebben we nu voldoende aangetoond hoe juist onze mening is dat er wel degelik bepalingen zijn die de toestand der arbeiders verslechteren, al beweert Prof. Drucker in zijn brochure (blz. 6) ook het tegendeel, waar hij zegt: „Steeds zal blijken, dat er geen enkele bepaling is, die den bestaanden rechtstoestand voor den arbeider verslechtert." We weten nu, wat we daar van denken moeten.

* * *

Nog op een paar andere artiekelen van de wet willen wij de aandacht vestigen. In de wet staat een prachtige bepaling over getuigschriften, dat als gevolg zal hebben „dat het chicaneeren (knoeien) omtrent de afgifte van een getuigschrift ophoudt" (Prof. Drucker blz. 3.) Inderdaad is dat de bedoeling van de wetgever. Maar al die strenge bepalingen omtrent het getuigschrift dat aan de arbeider wordt uitgereikt, wat zullen die uitwerken? Niets! O ja, het getuigschrift dat aan de arbeiders wordt gegeven, zal volkomen in den vorm zijn. maar niets belet de ene werkgever de andere in partikulier gesprek of met een briefje over een arbeider in te lichten. En dan kan niet opgetreden worden tegen leugens of andere knoeierijen van de kant der werkgevers. Konklusie: Tegen de bedoeling van de wetgever in, blijft de toestand zoals hij was.

Wanneer een inwonende arbeider ziek wordt of een ongeval krijgt, moet de werkgever, z o l a n g d e d i e n s t b e t r e k k i n g d u u r t, doch hoogstens zes weken, voor behoorlike verpleging en geneeskundige behandeling zorg dragen. De bedoeling van de wetgever was natuurlik de inwonende arbeider gedurende zijn ziekte een alleszins billik recht op ondersteuning te geven, hem er tegen te vrijwaren dat hij in eens zou zijn zonder middelen, zonder dak. Van dat „zolang de dienstbetrekking duurt," wordt gebruik gemaakt. De opzeggingstermijn wordt op één dag gesteld. Wat is hiervan het gevolg? Aan een arbeider die b.v. vandaag ziek wordt, zegt de patroon nog vandaag de dienst op, en morgen staat hij ziek op straat, niet wetend waar zich te bergen. Dit is geen fantasie van mij. Maar Mr. v. Houten doet in zijn Raadgevingen aan huisvrouwen dit middel aan de hand. De konklusie is alweer: Tegen de bedoeling van de wetgever in, blijft de toestand vrijwel zo als hij was.

Wat leren we uit deze voorbeelden, die nog vermeerderd zouden kunnen worden? Dat de werkgevers zich volmaakt niet bekommeren om die bedoeling. Bij de burgerlike sociaal-ethiese politici heeft dat weer een storm van verbazing en ontrusting gewekt. Ons kan dat alweer volstrekt niet verbazen. Wat de leden van de Tweede Kamer nu over die wet hebben gelieven te beweren, wat zij voor gunstige bepalingen in de wet hebben gevonden, kan de werkgevers koud laten. Hij heeft te maken met de wet, zoals die daar nu voor hem ligt en met die wet alleen. Als die wet hem ruimte laat voor de arbeiders gunstige bepalingen buiten werking te stellen, dan doet hij dat wanneer hij daartoe de macht heeft. Zo is de feitelike toestand en het is een utopie van de patroons zedelikheidsoverwegingen te verwachten.

Maar de rechter dan, zult gij vragen, heeft die niet rekening te houden met de uitlegging die in de Tweede Kamer aan de wetsartikelen is gegeven, met de bedoeling van de wetgever? In het algemeen kan ik daarop antwoorden: Neen. De rechter heeft zelfstandig recht te spreken. De meningen der kamerleden gaan hem absoluut niet aan. Voor zich zelf moet hij tot klaarheid komen over de betekenis van een wetsartiekel. En wanneer een wetsbepaling juridies juist kan worden uitgelegd, al is dat ook tegen de bedoeling van de wetgever in, dan heeft hij niet de bevoegdheid iemand die van die uitlegging in een proces gebruik maakt, zijn proces te doen verliezen. Eerst wanneer de wet omtrent iets in het geheel geen bepalingen inhoudt, zou men — al vind ik dat ook onjuist — kunnen zeggen dat de rechter moet recht spreken naar de bedoeling des wetgevers. Mij komt het voor dat ook dan die bedoeling hem niet aangaat, maar dat hij dan zelfstandig nieuw recht schept.

We zien dus dat we aan die „bedoeling" noch tegenover de werkgevers, noch tegenover de rechter iets hebben. Ja,

*) Zie het eerste stuk in het no. van 23 Januari.

we kunnen nog verder gaan. Was de bedoeling van de wet op het arbeidskontrakt eigenlik wel de arbeiders meer recht te geven en de patroonswillekeur te beteugelen? Immers neen! De toenemende macht van het proletariaat heeft de bezittende klasse aan het verstand gebracht dat er iets gedaan moest worden. Niet liefde voor de arbeiders, maar zucht tot zo lang mogelik behoud van de eigen bevoorrechte stelling is de grond-drijfveer van deze en elke andere „sociale-wet." En eerst in de tweede plaats suggereert zich de bourgeoisie dat zij dat uit edelmoedigheid tegenover de „lagere klassen" doet, en ten slotte gelooft zij dat ook eerlik. Wat evenwel niet wegneemt dat het een vergissing is.

* * *

De nieuwe wet laat de rechter zeer vrij. We hebben al ontmoet „een betrekkelik korte tijd" „een korte, naar billikheid te berekenen tijd," „dringende redenen." Daarvan zijn veel voorbeelden in de nieuwe wet te vinden. De fraaiste zijn wel die beide artiekelen waarin verklaard wordt dat „de werkgever (respectievelik: arbeider) in het algemeen verplicht (is) al datgene te doen en na te laten, wat een goed werkgever (respektievelik: arbeider) in gelijke omstandigheden behoort te doen en na te laten." Het doel van al die vaagheden is, volgens de oorspronkelike ontwerper der wet Prof. Drucker: „dat de hanteering der wet, ook zonder wijziging van den tekst, gelijken tred zal kunnen houden met de ontwikkeling van sociale verhoudingen en inzichten" (bl. 7) Een reeks van rechterlike uitspraken zal die vaagheid dan door vastheid vervangen. Als we ons een ogenblik op burgerlik standpunt stellen is hiertegen al dadelik aan te voeren, dat wanneer eenmaal de Hoge Raad een beslissing heeft genomen in de eerste plaats de lagere rechters wel haast gedwongen zijn ook in die zin recht te spreken, en vervolgens dat de Hoge Raad niet zo heel gauw een eenmaal door hem aangenomen mening laat varen. Er zijn voorbeelden, ik hoef die aan Prof. Drucker niet te geven, dat het spoediger tot het doel voert eenvoudig de wet te veranderen dan te wachten op een veranderde mening van de Hoge Raad. Maar waartoe langer een burgerlik standpunt ingenomen; van ons eigen standpunt kunnen we die vaagheden in de wet veel beter bestrijden. Ik vraag dan, denkt de bourgeoisie en het proletariaat eenstemmig over wat „een betrekkelik korte tijd" is, wat „dringende redenen" zijn, wat de plichten van „een goed werkgever", „een goed arbeider" zijn? Die vraag stellen, is haar beantwoorden. Neen, zij denken daar niet gelijk over, zij zullen daarover vrijwel een tegenovergestelde mening hebben. De leden der rechterlike macht worden gerekruteerd uit de bourgeoisie, hebben dus ook noodwendig de meningen der bourgeoisie. Onze justitie is, kan niet anders zijn, kan zelfs niet anders willen dan te zijn een klassejustitie, d.w.z. — het ligt in het woord al opgesloten — ze zijn rechtvaardig voor hun eigen klasse. Al die vaagheden zullen dus door klassevonnissen tot vastheid gebracht worden, en dan zal blijken dat die „betrekkelik korte tijd" naar onze mening zal zijn een hele korte tijd, dat de „dringende redenen" tot ontslag geven voor de patroons volgens ons volstrekt niet zo dringend zullen zijn en de „dringende redeuen" tot ontslag nemen voor de arbeider volgens ons veel te hoog zullen worden gesteld. Dat ten slotte wat de rechter „een goed werkgever" noemt, wij een slechte zullen noemen, en dat wat de rechter „een goed arbeider" heet, wij een slechte zullen heten. In plaats dus dat wij ons kunnen verheugen over die vaagheden in de wet — rekbaarheden worden zij door de voorstanders met een mooi woord genoemd — moeten wij die beschouwen als schadelik voor de arbeiders. Zolang er een klassejustitie bestaat, d.w.z. zolang als het kapitalisme bestaat, moeten de arbeiders zoveel mogelik precies geformuleerde bepalingen in de wetten eisen. Want op het parlement hebben wij wèl invloed op de rechterlike macht veel minder. En wanneer eenmaal door de macht van het proletariaat een positief gunstige bepaling in een wet is opgenomen, dan kan de rechter die onmogelik te niet doen. Tenminste een eerlik rechter kan dat niet. En van korruptheid heeft onze rechterlike macht i n h e t a l g e m e e n tot nu toe geen staaltjes te zien gegeven.

* * *

Het is niet van belang ontbloot er op te wijzen, dat het nogal eens voorkomt dat patroons met de wet strijdige, dus ongeldige bedingen in het door hen ter tekening aangeboden kontrakt zetten. Als voorbeelden noem ik, dat de boeten niet nauwkeurig op een vast bedrag gesteld zijn, maar slechts door maximum en minimum aangegeven. Dat voorschotten op het loon niet geleidelik maar in eens op het loon gekort worden. Ja, zelfs staat in sommige kontrakten dat schadevergoeding èn boete voor hetzelfde feit kan worden opgelegd. Dat wanneer de arbeider om dringende redenen ontslag neemt de patroon toch verhaal heeft op het staangeld. Dat de opzeggingstermijn 6 weken zal zijn, terwijl het loon per week wordt betaald. Dit alles terwijl de wet het uitdrukkelik verbiedt. In enkele gevallen moeten we hier aan werkelike onbekendheid met de wet aan de zijde der werkgevers denken. Maar wanneer grote patroonsorganisaties zulke onwettige kontrakten ter tekening voorleggen dan is die veronderstelling niet mogelik. Dan moeten we wel aannemen dat de patroons het er maar op wagen dat de arbeiders de wet niet kennen en uit broodvrees zullen tekenen. Bedrog wordt het dan, bedrog gepleegd tegen de vijanden van de eigen klasse. Dit is, willen we zeggen, een voorbeeld dat de moraal die eerlikheid voorschrijft onder bepaalde omstandigheden niet geldt tegenover iedereen, niet tegenover de klassevijand. Het is niet overbodig dit uitdrukkelik te constateren.

* * *

De feiten in dit artiekel vermeld en de beschouwingen die wij er aan hebben toegevoegd, stellen ons in staat nog een andere mening van vele burgerlike geleerden aan zijn innerlike waarde te toetsen. Zij zijn n.l. van mening, dat wetten moeten weergeven wat er leeft in het rechtsbewustzijn van het volk. En verder beweren zij, dat we dat ideaal al aardig beginnen te naderen.

Het eerste is van ons standpunt — dat van de klassenstrijd —, al dadelik onhoudbaar. In het volk leeft niet één rechtsbewustzijn, maar minstens twee, die onverenigbaar met elkaar zijn, n.l. het kapitalisties en het proletaries rechtsbewustzijn. We hebben gezien dat in deze wet daar herhaaldelik botsing tussen plaats heeft. We zijn hier al van zelf gekomen aan de bestrijding van de tweede bewering, dat n.l. het ideaal van een wet, weergevend wat er leeft in het rechtsbewustzijn van het volk, al nadert. In de wet op het arbeidskontrakt blijkt daarvan niets. Ik herinner hier aan staangeld en het belemmeren der werkstaking, die beide door het proletariaat als onzedelik, als strijdig met hun rechtsbewustzijn worden gevoeld. Alles wat de arbeiders afhankelijk maakt of houdt van de werkgevers is strijdig met hun klassebelang, maar integendeel juist in het belang van de bourgeoisie. Hoe meer de arbeiders financieel van hen afhankelik zijn, hoe moeiliker het voor hen is het geregelde zich toeëigenen van de meerwaarde door een werkstaking te onderbreken, des te beter vinden de kapitalisten het. Ons standpunt ten opzichte der werkstaking heeft Troelstra in de Tweede Kamer helder en duidelik uiteengezet. Hij zeide o.a.: „De contracten, die de arbeider op zich zelf sluit, geven niet weer wat hij wil. De arbeider sluit zijn contract als het ware met de onuitgesproken gedachte: wanneer in den loop van het contract door werkstaking een verbetering ten mijnen gunste in het contract kan tot stand komen, zal dat geschieden, dit is sous-entendu (= stilzwijgend er onder begrepen). Om die reden is het niet een volksovertuiging, dat een staking zonder opzeggingstermijn op zich zelf als iets oneerlijks te beschouwen is. Bij het volk is de overtuiging doorgedrongen, dat de arbeider het recht moet hebben van bepaalde gelegenheden gebruik te maken, om zekere voorwaarden te verbeteren." Zijn eis was dan ook, dat de wet behoorde uit te drukken, „dat werkstaking niet als contractbreuk beschouwd wordt en geen actie tot schadeloosstelling kan opleveren."

Zo is het, dat geeft weer de rechtsovertuiging van het proletariaat.

Na al het bovenstaande zal het duidelik zijn dat onze kamerfractie goed deed niet de verantwoordelkheid voor zo'n wet op zich te nemen. Terecht stemden zij: tegen. Ons „Bij de invoering der wet op het arbeidskontrakt" kan dus geen jubelkreet zijn, zoals van het sociaal-ethiese deel der bourgeoisie. Wij kunnen de inwerking-treding der nieuwe wet niet dan met zeer verdeeld genoegen beschouwen. Bovendien geen enkele wet kan op zich zelf ons ooit een goed arbeidskontrakt waarborgen. Altijd zijn er wel sluippaden, die de werkgevers kunnen gebruiken om aan voor hen hinderlike bepalingen te ontkomen. Het enige wat dat verhinderen kan is een sterke vakorganisatie, die overal waar de patroons dergelijke streken proberen uit te halen, hen de voet dwars zet. Dit wisten we wel; de laatste maanden hebben het ons teu overvloede nog eens extra-duidelik aan het verstand gebracht. Niet op de rechten die de wetgever ons geeft kunnen wij zonder meer vertrouwen. Maar onze eigen kracht moet in staat zijn de patroons ten volle alle rechten af te dwingen, die in de wet vervat zijn. Daartoe is nodig een sterke, doelbewuste, socialistiese, d.w.z. revolutionaire, vakbeweging. W.

De arbeiders en de zedelijkheid.

Binnen enkele dagen treedt in een Haagsche Rein-Levencursus een voorman uit onze arbeidersbeweging op met het onderwerp „Rein Leven voor de arbeiders." Belangrijk onderwerp voor elk ernstig denkend arbeider, staat op de strooibiljetten, en dan een beteekenislooze bourgeoisfrase: Denkt er aan, arbeiders, het wèl of wee van een volk hangt nauw samen met het zich zedelijk al of niet hoog voelen van den werkman.

Het leugenachtige schijnt schoon; de leegheid van zoo'n zin zal den lezer van Gorter's brochure Het Historisch Materialisme onmiddellijk opvallen. Immers indien alle arbeiders zich gedroegen naar wat voor hen de hoogste zedelijkheid is, n.l. strijders worden voor het socialisme, dan was weldra aan de klasse der machthebbers het einde van haar heerschappij beteekend, wat die klasse als een ramp voor de maatschappij, voor het volk zou beschouwen, wijl zij in haar belang het volksbelang ziet en moet zien. Komt anderzijds elke ondernemer zijn plicht na van solidariteit met zijn klassegenooten in zaken van algemeen belang en van beroepsijver en ondernemingsgeest in den konkurrentiestrijd, dan zijn geen ethische frasen over belangen-harmonie op den duur in staat bij de arbeiders het telkens opvlammend besef te blusschen, dat hun wezenlijkste belangen weggeduwd worden en in verdrukking raken.

Deze voortdurende en zich verscherpende strijd wekt in de groote maatschappelijke groepen minachting voor en afkeer van de zeden der andere klassen, en daar de heerschende meening de meening der heerschende klasse is, verschijnt de meest onderdrukte, de laagste klasse, die van het proletariaat, in de voorstelling der ethici meestal als de minst zedelijke. Bovendien maakt de bovenliggende klasse van haar ekonomische macht, van den nood der onteigenden gebruik, om zich de menschen waarop zij haar ellendige lusten botviert, vooral uit de onderworpen massa te verschaffen. En ook kunnen arbeiders geen bacchanaliën van orgiën, geen bras- en zwelgpartijen, geen zedeschandalen, besluiten tusschen wanden van groote rijke huizen en in kringen en kransjes, côterieën zooals men zegt. En toch, wat door onderling gekijf van zulke côterietjes, door personenwangunst of bij rechtzaken daarvan uitlekt, draagt den stank van zoo afschuwelijke verwording, dat ieder, buiten de op walgelijke sensatie en zinnenprikkeling beluste bourgeoisie zelf, het liefst zoo gauw mogelijk ziet wegvloeien.

Wij moeten het hebben over nog één oorzaak die de bourgeoisie onzedelijk en — bij wijze van schadeloosstelling — ethisch gezind doet worden. In haar maatschappij is „de prikkel van het eigenbelang" de voornaamste drijfveer van den vooruitgang geworden. Als zoodanig eindigt zijn bestaan, waar het algemeen klassebelang begint. De eerlijkheid, de wetten, de orde zijner maatschappij moet ieder bourgeois eerbiedigen, ook (waar die — en dat gebeurt dagelijks — gekruist worden door zijn onmiddellijk persoonlijk belang, anders klaagt zijn geweten hem aan. Die goede geest in hem — zijn eigenbelang — verandert dus telkens in een kwaden kwelduivel. De mensch, zegt hij — men ziet zooals bekend is zijn klasse meestal in de plaats van „het volk" of zelfs van „de menschheid" — de mensch is belast met kwade neigingen waartegeu het Goede of God in hem een ononderbroken strijd heeft te voeren.

We hoeven nauwelijks te zeggen: hoe feller de konkurrentiekamp wordt, hoe minder kan zich de burger van „het kwade" weerhouden. En hoe meer dat zoo wordt, hoe meer in de oogen der groote volkmassa's de uitbuiting zelf als iets onzedelijks wordt gezien omdat zij overbodig wordt, zooveel temeer verliest het zedelijk voorschrift een macht binnen de burgerklasse. Goedgezinde maar flauwhartige menschen hebben nu overal bewegingen in 't leven geroepen om aan die onzedelijkheid een eind te maken. Zulk eene is die van „Rein Leven."

Allerlei burgerlijke, vooral anarchistische elementen verzekeren dat men eerst van de arbeiders „menschen" moet maken aleer een betere maatschappij kan komen. Die onzedelijke proletariërsklasse kan het kruim en het schuim uit de schalen en bokalen van den ethischen burgerdisch krijgen; de werkman mag zich niet likkebaarden. Burgerlijke moralisten verzekeren dat al het water van de zee hen hun zonden niet afwascht, dat alleen het vuur hun geest kan reinigen; maar daarom is wat zij te verhandelen en verkwanselen hebben wel goed genoeg voor den „werkman."

* * *

Zooals men weet berustte de kapitaalvorming die aan de grondvesting van het kapitalisme voorafging en die als „koloniale politiek" in ekonomisch achterlijke landen nòg wordt voortgezet, hoofdzakelijk op geweld, op gebruik van overmacht. Dit gebruik bepaalde zich niet tot den „handel", bewees en bewijst ook daarbuiten zijn voortreffelijkheid. Onze moderne bourgeoisie, die voor elk harer gemeenheden een verschoonend woord heeft, noemt het schenden van vrouwen, het verminken en folteren van ondergeschikten, en in 't algemeen de grenzenlooze laagheden waaaraan de meerderheid der blanken in de koloniën zich overgeven „tropenkoorts". Welnu, het eerste antwoord van een ontwakende weerstand der vertrapte volken is het verkrachten op hun beurt — van de meest weerloozen der verdrukkers, van blanke vrouwen. Noch de lynchwet, die men in Amerika daartegen aanwendt, noch de zware gerechtelijke straffen die men in veel andere landen op 't misdrijf verkrachting van blanke vrouwen stelt, zijn instaat om de wassende wateren der vergelding ook maar op te houden. Eén macht ter wereld slechts kan aan die wraak een einde maken: het socialisme, de sociaal-demokratie. De arbeider die weet dat zijn tijd zal komen; die een eind aan de ellende als een dag aan de kimmen van den nacht ziet, kent geen ander verlangen dan de komst van het socialisme. Hij heeft geen behoefte aan toomelooze wraak, omdat de hoop zijn hart weer verwarmt en de liefde tot zijn kameraden het richtsnoer voor zijn handelen, de wijzer van zijn zedelijkheid is.

In alle landen waar het kapitalisme kwam, pauperiseerde het groote bevolkingsgroepen. Troepen landloopers en roovers maakten weldra land en wegen onveilig. Maar de machtige kapitalistische staat met zijn rechtsorde maakt daaraan weldra goeddeels een einde, de kapitalistische productie slorpt in den vervolge deze massa's op. Maar nog lang blijven de arbeiderswijken der groote steden gevaarlijke plaatsen, het proletariaat een ruwe, domme, zedelooze menschenhoop, waarvoor zelfs zijn vrienden bang zijn, een gevaar voor de beschaving. De socialistische arbeidersbeweging heeft van het proletariaat een drager van beschaving en vooruitgang en den strijder er voor doen groeien.

Speel- en drankzucht zijn twee ondeugden die de burgerheerschappij als een woeker in de volksmassa had doen invreten. En eerst een arbeider die zijn eigen klasse-ideaal nastreeft en er door wordt in beslag genomen heeft geen behoefte aan beuzelige spelen, aan valsche hartstochten en aan dronkenschapdoezel, spant niet met alkohol 't uiterste van zijn krachten in voor zijn baas maar strijdt voor verkorting van arbeidsduur. Hij werpt niet zijn geld weg, maar benut het om zijn leven menschwaardiger en zich in alle opzichten weerbaarder te maken. Dit is de zedelijkheid van de arbeidersklasse: het socialisme. H. C.